

DISSERTATIO

DE

FONTIBUS,

SEU

LOCIS MORALIS
CHRISTIANÆ

AD

NOVISSIMAM EDITIONEM
COMPENDII

THEOLOGIÆ MORALIS UNIVERSÆ

*P. PAULI GABRIELIS
ANTOINE.*

AUGUSTÆ 1784.
IN OFFICINA LIBRARIA JOS-
WOLFFIANA.

DISSERTATIO PRÆLIMINARIS.

DE FONTIBUS , SEU LOCIS MORALIS CHRISTIANÆ.

Theologia , si græcam vocem in latinas vertimus , ratio est , sermoque de Deo. Dividitur in Theologiam speculativam , & practicam. Etenim cum versetur circa Dogmata fidei , & morum , duo genera quæstionum complectitur , alterum *cognitionis* , quarum nempe finis , saltem *immediatus* , est cognitio , seu scientia : alterum *actionis* , quarum finis etiam *immediatus* est opus , seu morum informatio. Hæc disciplina cum moribus ad veram , solidamque felicitatem componendis tota quanta sit deputata , *Moralis* nuncupari consuevit. *Mores* hoc

in loco intelligimus *actiones humanas, quæ consultæ & deliberate fiunt.* *

Ex his pronum erit conjicere istius disciplinæ finem, objectum, atque officium. *Finis* ejus, ut vocatur, extrinsecus est hominem dirigere ad consequendam felicitatem numeris omnibus absolutam, quæ summi boni possessionem complectitur. *Objectum* illius sunt actiones humanæ, nec non honestas, & rectitudo, in has operationes inducenda. Hæc honestas vocatur quoque finis illius intrinsecus. *Offi-*

cium-

* Circa easdem actiones humanas rite ordinandas versantur Jurisprudentia naturalis, Ethica, & Theologia moralis, diverso tamen modo. Jurisprudentia illas considerat ut *justas*: Ethica ut *honestas*: Theologia moralis tanquam bonas, vel malas *moraliter*, easque dirigit ut *pias*. Jurisprudentia naturalis versatur circa hominis officia erga Deum &c. ut *formaliter justas, atque exerceri debita*. Ethica omnem *honesti*, atque *inhonesti* ideam ex naturalis rationis dictamine deducit: pro fine felicitatem respicit naturalem, conclusam præsentis vitæ ambitu, & suis placitis format *hominem*. Theologia moralis *Christianum* instituit suis præceptionibus, istasque haurit ex doctrina divinitus revelata. At cum persuasione nostra certissima unus idemque Deus, & Pater luminum sit, qui nobis & rationem in-

didit, & Religionem manifestavit, sequitur, quod earum scientiarum nulla alteram penitus excludere, aut elidere, sed potius suo modo mutuum sibi operam præstare debeant. Iniquæ proin sunt nonnullorum præsertim Protestantium querimoniarum adversus Doctores ecclesiasticos, & scholarum nostrarum Theologos, quod scilicet hi in *Moralibus* pertractandis temere permiscuerint naturalem Jurisprudentiam, Ethicamque cum revelatis disciplinis, & confusionem induxerint officiorum, quæ *hominis* sunt, & quæ *Christiani*. His querimoniis non terreantur orthodoxi Tractatores seu Ethices, seu Theologiæ moralis, sed intrepide teneant præmonstratam a Tertulliano, Ambrosio, Augustino, aliis que Ecclesiæ luminaribus, tum docendi, tum scribendi rationem, quæ vere decet Christianos sapientes.

cum demum , seu munus est certis quibusdam præ-
ceptionibus humanas actiones regere , & ad virtutem
accommodare , quo scilicet evadere possint legiti-
mum medium assequendi summum bonum.

Præceptiones istas , quibus actiones humanæ ad
assequendum prædictum finem diriguntur , submini-
strant auctoritas , & ratio : omne enim argumentum
vel a ratione , vel ab auctoritate ducitur. His duo-
bus modis cujusque rei , quæ in controversiam venit ,
assensionem facimus. Cum vero in reliquis discipli-
nis omnibus primum locum ratio teneat , postremum
auctoritas , Theologia est sola , in qua non tam ra-
tionis in disputando , quam auctoritatis momenta quæ-
renda sunt. Etenim locum ab auctoritate adeo sibi
proprium vendicat , ut rationes vel tanquam hospi-
tes , & peregrinas excipiat , vel in suum etiam ob-
sequium asciscat quasi longe repetitas. Nequeunt
quippe alia fundamenta poni præter ea , quæ sunt
posita , Apostolorum , & Prophetarum ipso summo
angulari lapide Christo Jesu. Unde recte docet
D. Thomas 1. p. 2. q. 1. a. 8. ad 2. quod argumentari
ex auctoritate sit maxime proprium hujus doctrinæ ,
cum illius principia per revelationem habeantur. Et
sic oportet , quod credatur auctoritati eorum , qui-
bus revelatio facta est. Nec hoc derogat dignitati
ipsum , nam licet locus ab auctoritate , qui fundatur
super ratione , sit infirmissimus , locus tamen ab au-
toritate , qui fundatur super revelatione divina , est
efficacissimus. Revelationem divinam , cui præcipue

Innititur Moralis Christiana, habemus in Scripturis sacris, & Traditionibus, ita, ut Scriptura sacra sit primus illius locus, seu fons. Omnis enim Scriptura juxta Apostolum 2. ad *Timoth.* utilis est ad docendum -- & erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus.

Sunt etenim officia Moralis Christianæ juris, vel naturalis, vel supernaturalis. Hæc nativam rationis vim omnino transcendunt: in illis autem humana ratio sine divina revelatione sæpe cœcutit, ut homo nec facile, nec semper absque tali lumine advertere possit, an, dum in moralibus practice agit, dirigatur a solo recto rationis dictamine absque eo, quod admisceatur aliqua amoris proprii, vel alterius passionis deceptio. Ut ergo id discernatur, requiritur Scriptura divinitus inspirata, quæ necessarias præceptiones præscribit.

Secundus Moralis Christianæ locus est Verbum Dei non scriptum, seu Traditio divina non per privatos auctores proposita, sed non interrupta Pastorum successione ad nos transmissa. Triplicis generis dantur Traditiones, *divinæ* scilicet, quæ a Christo derivantur: *apostolicæ*, quæ ab Apostolis ortum ducunt: nonnulla enim Apostoli, ut Ecclesiæ Pastores, instituerunt: *ecclesiasticæ*, quæ auctores habent Apostolorum successores. Vera nota, seu argumentum Traditionis divinæ, seu divino-apostolicæ est, quod *eius initium non inveniatur in Conciliorum Canonibus, neque*

neque in Patrum Statutis, semper tamen. Et ubique, atque ab omnibus servatum sit. Divina Traditio est vera regula in rebus fidei, & morum, atque ut talis necessario agnoscenda. Sic I. ad Thessal. 2. State, & tenete Traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram. Et hoc observatum etiam fuit in lege Moyfis, ut Jerem. 6. v. 6. Interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona. Imo & ab initio de hoc Moyfes populum admonuit: Deuter. 32. v. 7. Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi. *

Tertius locus Theologicus est iudicium, consensus, & auctoritas Ecclesiæ, quæ est cœtus fidelium hominum, unius, atque ejusdem Christianæ fidei professione, atque eorundem Sacramentorum communionem conjunctus sub regimine legitimorum Pastorum, ac præcipue Rom. Pontificis, visibilis totius Ecclesiæ capitis. Ecclesiæ auctoritas in definiendis morum controversiis est infallibilis, ut nec fallere, nec falli possit. Hinc Ecclesia ab Apostolo I. Timoth. 3. dicitur columna, & firmamentum veritatis. Hanc infallibilitatem pollicitus est suæ Ecclesiæ

)(4

Chri-

* Ex tribus Traditionum speciebus quædam pertinent ad catholicam fidem, veluti quatuor esse Evangelia canonica, eaque sola: quædam ad mores, veluti confessio sacramentalis Eucharistiæ sumptioni præmittenda juxta illud I. Cor. 2. Probet autem se ip-

sum homo, & sic de pane illo edat. &c. Hanc probationem per confessionem esse faciendam consuetudo ecclesiastica declarat: demum quædam ad disciplinam, veluti certi quidam ritus, ac ceremoniæ externæ in Sacramentorum usu.

Christus Dominus. *Matth. 16. v. 18. & ult. v. 20.* ubi ait, se nunquam ei defuturum. Et *Joann. 14.* ubi alloquens Apostolos testatus est, ad ipsos se missurum alium Paraclitum, spiritum veritatis, perpetuo in Ecclesia mansurum, qui eos, ipsorumque successores doceret omnem veritatem, quam ipse eis revelaverat.

Quartum Moralis Christianæ fontem constituit auctoritas Conciliorum, præsertim generalium. Concilia aliud non sunt, nisi Ecclesiæ Præfulum conventus, ut de rebus ad Ecclesiam spectantibus agant. Alia sunt generalia, seu œcumenica, ad quæ congregantur totius Ecclesiæ Episcopi. Alia nationalia, ad quæ conveniunt unius regni, aut nationis Præfules. Alia provincialia, in quibus sub Metropolitano reperiuntur unius Provinciæ Episcopi. Alia Diocesana, in quibus sunt sub Episcopo totius Diœcesis Presbyteri. In quæstionibus morum definiendis præcipue consulenda sunt concilia generalia. Hæc cum sint universalis Ecclesiæ consensu recepta, divinam nobis revelationem exhibent, atque universalem Ecclesiam repræsentant, neque errare valent, cum a Spiritu sancto dirigantur. Unde Apostoli in Concilio Jerosolymitano congregati ajunt *Act. 15. v. 18. Visum est Spiritui sancto, & nobis.* Hinc quoque semper Conciliis generalibus ea habita est reverentia, quæ ipsi divino Verbo exhibetur, ut patet exemplis ipsius nascentis Ecclesiæ, ad hæc usque tempora. Concilia

alia quoque particularia si universim recipiantur, eandem habent vim ac generalia. Etsi vero eis totius Ecclesiae consensus desit, gravis tamen momenti est earundem iudicium, atque auctoritas. Proponunt enim iudicium Episcoporum, qui propositam quaestionem examinauerunt, non obiter, sed attente, quilibet antiquam suae Ecclesiae exhibendo Traditionem. Igitur eiusmodi iudicium in morali valde aestimandum est. Praxis quoque Ecclesiae graviter sententiam confirmat. Nam illa fuit semper Ecclesiae consuetudo, ut saepe celebrarentur Concilia particularia, quae vel essent dispositiones ad generalia, aut praeteriti Concilii generalis executiones, sicut plurima in historia ecclesiastica exhibentur exempla.

Quintus Ethicae Christianae fons, seu locus est summi Pontificis de aliqua morali controversia solemne iudicium. Et hoc comprobatur ex divina Scriptura. *Joann. 21. v. 15. Pasce oves meas.* Et sic alibi. Ex Scriptura igitur Romanus Pontifex, ut legitimus Petri successor in dubiis circa fidem, & mores nos instruere debet. Hoc patet etiam ex perpetua praxi Ecclesiae, quae quovis saeculo assueta fuit in dubiis fidei, & morum iudicium summi Pontificis exquirere, & reverenter excipere, ut passim habetur in ecclesiastica historia.

Sextus fons, seu locus Christianae moralis est iudicium Episcoporum, praesertim quando plures in idem consentiunt. Hoc ex SS. Scriptura comproba-

tur. Etenim in veteri lege quando dubium aliquod circa res ad Religionem spectantes Judæis oriebatur, ad Sacerdotes mittebantur. *Deuter. 17. v. 9.* Juxta novam legem Episcopi sunt jure divino Rectores Ecclesiarum, Patres, & populorum Doctores, quos Spiritus sanctus *Act. 20. v. 18.* posuit regere Ecclesiam Dei. Igitur in moralibus etiam Episcoporum judicium est consulendum atque exquirendum.

Septimus moralis Christianæ fons est Patrum auctoritas, quæ major, vel minor est, quatenus plures, vel pauciores in idem consentiunt, aliis non contradicentibus. Patres sunt ii, quos Deus juxta *Apost. I. Cor. 12. v. 28.* posuit in Ecclesia tanquam Doctores: quocirca eorum doctrina in moralibus reverenter amplectenda est. Patres insuper habentur ii, qui tum ob eminentem scientiam, tum ob insignem sanctitatem, tum ob venerandam antiquitatem censentur Traditionum sacrarum custodes. Igitur sicuti quando omnes sunt concordēs, irrefragabilem faciunt auctoritatem, ita dum plures in idem Dogma conveniunt, auctoritatem habent non spernendam, sed summopere venerandam. Hinc in moralibus consulendi præcipue sunt Patres illi, qui materiam aliquam speciali studio pertractarunt.

Octavus Ethicæ Christianæ fons est Theologorum auctoritas, non tamen eorum, qui ex sola ratione, sed eorum, qui præcipue ex divina revelatione, ex Ecclesiæ, Pontificum, Patrumque oraculis doctrinam

nam morum hauserunt. Ex his peti possunt argu-
 menta ad fidem, moresque spectantia, quos Eccle-
 sia ipsa consulit, ubi de fide, moribusque agitur.
 Auctoritas eorum, si in morali quodam dogmate ad-
 ferendo simul conspirant aut universi, aut plerique
 insigniores, valde gravis aut ferme decretoria exi-
 stit, quia tunc plus, quam probabile exhibent judi-
 cium, sic ferre ecclesiasticam Traditionem juxta re-
 gulam Tertulliani *lib. de Præscript. quod apud omnes
 unum est, non est erratum, sed traditum.* Nec ta-
 men inde laudandi veniunt illi, qui volentes doctri-
 nis suis *moralibus* probabilitatem *extrinsecam*, quantum
 possunt, conciliare, magna cura Theologias scribunt,
 & undequaque possunt, fautores colligunt, non
 tam qualitatem, quam numerum Auctorum at-
 tendendo, quasi non meritis pensandi forent
 ecclesiastici Theologi, sed solum digitis nume-
 randi. Ex quo fit, ut numerosum manipulum jam
 nacti passim postea in suis thesibus nominant opi-
 nionem aut *communem*, aut *communioem*, cum ta-
 men si aucupatorum suffragiorum numerus exigatur
 ad theologiam computandi rationem, opiniones
 illæ deferendæ sint. * Et sic fervari in Rota Roma-
 na

* In Theologia morali per-
 tractantur plura, de quibus,
 cum sint certis destituta argu-
 mentis, probabilem, aut ve-
 rissimiliorem tantum habemus
 opinionem, & certitudinem
 nullam. Nil ergo mirum, si
 circa talia plures, ex que di-
 versæ dentur Theologorum opi-
 niones. Olim jam in non-
 nullis Patres Patribus adver-
 sati sunt. Nota est celebris
 inter

na testatur Fagnanus n. 347. hæc scribens. *Rota communem opinionem non sequitur, quando apparet contrariam esse veriore, & validioribus subnixans rationibus.*

Magni item habendum est doctrinale iudicium SS. Theologiæ facultatum, seu Academicarum, seu Universitatum, ac earum præsertim, quæ per orbem totum sunt in majori æstimatione.

Pro nono Ethicæ christianæ loco serviunt Jus canonicum, & civile, nec non Statuta Principum. Per jus canonicum significantur leges ecclesiasticæ ad divinum cultum, & ad supernaturalem finem ordinatæ. Jus canonicum aliud est scriptum, quod in *corpore* contentum solet proprie jus canonicum nuncupari. Solent quippe Legislatores plerumque suas Leges per scripturam promulgare. Corpus ergo Juris canonici est collectio Canonum illorum, seu regularum, quibus Christiani diriguntur vel ad divinum cultum exercendum, vel ad supernaturalem ipsorum finem assequendum. Porro ipsummet hoc Jus eum coalescat ex diversis SS. Scripturæ textibus, ex variis SS. Patrum sententiis, Conciliorum canonibus, ac SS. Pontificum Decretis, hinc totum suum robur mutuatur ex locis, quibus confi-

inter S. Augustinum, & S. Hieronymum controversia circa quæstionem, utrum post Christi mortem Lex vetus non tantum fuerit *morta*, sed simul evaserit *mortifera*. Si tantæ contentiones exarserint

inter SS. Patres, quis eas vitio vertat Theologis. Per amicitabiles, & prudentes ejusmodi concertationes magis elucidatur nonnunquam quædam quæstio.

constituitur. Quare qui illo uti voluerit ad casuum moralium decisionem, attendat, quid excipiat ex eo, num textum Scripturæ, aut Patrum auctoritatem &c. &c.*

Jus non scriptum, seu consuetudo est jus quoddam moribus, seu ex longo, & communi, aut fere communi usu institutum, quod pro lege suscipitur. Magna est vis consuetudinis, si laudabilis sit, & rationabili causa introducta, longo usu, Pastorum Ecclesiæ consensu, vel saltem his scientibus invaluit,

ut

* Qui uti voluerit sacris Canonibus ad resolvendos conscientie casus, profecto opus est, ut prius plane dignoscatur, quinam sint canones fidei, quinam morum, quinam disciplinæ, tandem quænam regulæ canonico-civiles. Canones fidei invariables sunt, cum invariabilis sit fides, quam explicant. Canones quoque morum sunt invariables, quia tam præcepta Decalogi, quam præcepta evangelica, quæ per illos explicantur, sunt invariables. Præcepta enim Decalogi præcipiunt id, quod est intrinsece bonum, & prohibent, quod est ab intrinseco malum: Legi vero evangelicæ non debet alia lex divina succedere. Canones disciplinæ variables sunt, eo ferme pacto, quo variabilis est secularis Politia pro diversitate loci, temporis, vel personarum. Regulæ autem canonico-civiles non plus habent firmitatis, quam leges civiles,

utpote quæ non alio fine constituantur, nisi ut ius civile in suo robore permaneat. Hæc omnia magis patebunt exemplo. Si Doctor cum pertinacia assereret, usuram non esse peccatum, foret hæreticus: non vero scilicet esset mercator, qui amore pecuniæ usuras exerceret: Doctor enim peccaret contra canonem fidei, quo definitur, usuram esse peccatum: mercator vero peccaret contra canonem morum, quo usura interdicitur. Porro contra disciplinam peccaret ignarus Parochus, qui publica usurarium ecclesiastica sepultura non privaret, nisi id faceret ex malitia, nam Parochus nec fidei, nec morum canonem, sed canonem disciplinæ violat. Unde Doctor absolvi non posset, nisi hæresin retractaret: mercator, nisi damnum temporale repararet: Parochus, nisi consulto prius Episcopo novisset, quomodo se in hoc casu gerere deberet.

ut etiam a Canonum observantia excuset, cum ipsis derogat. Maxima vis consuetudinis cernitur in ritibus, hoc est, in ratione precum publicarum, in administratione Sacramentorum, observatione feriarum, jejuniorum &c. &c. Tutissimum quoque est, ut suam unaquæque Ecclesia morem sequatur, nisi quid habeat, quod doctrinæ universalis Ecclesiæ repugnet. Constans perseverantia, ac studium Ecclesiæ gallicanæ antiquas suas laudabiles consuetudines servandi est illud, quod vocatur libertas Ecclesiæ gallicanæ.

Jus civile est collectio earum legum, quibus diriguntur homines in Reipublicæ bonum. Et tot sunt genera juris civilis, quot sunt Rerumpublicarum conditiones. Pro resolvendis conscientiæ dubiis quam maxime conducunt leges civiles, & Statuta Principum: cum enim hujusmodi leges sint justæ, atque æquæ, videntur haud sine Dei nutu per Principes hominibus latæ, ut hi noscent, quæ justa essent, aut legitima, quæ vero iniqua. Item ejusmodi leges, præsertim in materia de *Justitia*, & *Jure* non exiguum lumen, ac pondus afferunt ad decidendas quæstiones occurrentes circa rerum dominia variis modis acquirenda, contractus multiplices, & varia hominum officia. Unde illud Juris canonici principium: *Sicut leges non dedignantur SS. Canones imitari, ita sacrorum Statuta Canonum Principum constitutionibus adjuvantur.*

In resolutione casuum moralium consulendi pariter sunt Canonum, & Legum periti, præsertim illi, quorum major est auctoritas. Deci-

Decimus Moralis christianæ fons est naturalis ratio juxta illud *I. 46. v. 8. Redite prævaricatores ad sor*, id est, naturalis ratio revocet peccatores ad conscientiam. Ratio enim naturalis homini a Deo data est ad veritatis agnitionem comparandam, cum sit divini ipsius luminis communicatio; quare valde utilis est in Christianæ moralis studio. Suppeditat ratio communia morum principia, cujusmodi ea sunt: *Bonum est faciendum: malum fugiendum. Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.* Ex his variæ deducuntur conclusiones, quibus diversa declarantur officia, quæ exercere tenemur erga Deum, erga proximum, erga nosmetipsos. Id tamen notetur oportet, quod ratio naturalis versari debeat in theologice non ut domina, sed ut famula, atque auctoritati inservire tanquam pedissequa, ex principiis revelatis conclusiones eliciendo, ac regulas exponendo, ad quarum normam ordinare, seu conformare debemus actiones nostras, ut bonæ sint, ac vitia ab iis arceantur.

§. II.

DE LOCORUM, SEU FONTIUM THEOLOGICORUM USU.

Prædicti Christianæ moralis fontes cum non sint æqualis ponderis, & auctoritatis, in iis adhibendis prudens cautio requiritur. Nimirum ubi quæstio moralis resolvi potest per expressam revelationem, standum est revelationi, quidquid in contrarium ratio
 huma-

humana suggerat, aut reclamet. Revelatio liquidem in se regulam certissimam morum continet, utpote quæ infallibili verbo Dei nititur, cum ex opposito humana ratio erroris periculo subiaceat. * In Scripturis divinis homo appellatur mendax. *Rom. 3. v. 4.* Deus vero ita verax est, ut sit ipsa veritas, idcirco nec fallere, nec falli possit. Quodsi quæstio solvi nequeat per expressum sive scriptum, sive tradi-

* Sola ratio impar est, seu ultimo fini, seu mediis ad eum ducentibus cognoscendis. Hunc humanæ rationis defectum perspicue produnt errata innumera, & mores corruptissimi gentiliū Philosophorum. Quis enim nescit, ut de moralibus duntaxat erratis aliqua promam exempla, Platonicos uxorum communioni, ac mendaciis patrocinatos? Stoicos parilia judicasse omnia peccata, atque autochiriam, sive occisionem sui perquam dignam homine sapiente? Taceo de Epicureis, & reliquis. Transeo ad nostrorum temporum Protestanticos Doctores, qui pariter ex nimio naturalis rationis usu in enormes lapsi sunt errores, prout constat perlegendi opera Hugonis Grotij, Puffendorfil, atque recentiorum scriptorum. Inter plurimos errores, quos in particularibus Juris, morumque materiis fovent Protestantes, duo præsertim numerantur, qui sunt magnæ amplitudinis, & innumeras humanæ vitæ actiones, si in praxi habeantur pro

norma, inficere possunt. Unus simulationes, falsiloquia, æquivocationes respicit, a quibus abesse putant formalem malitiam mendacii, quotiescumque nostræ, aut alienæ utilitati promovendæ inserviunt. Quod quam late pateat in tanta mentiendi proclivitate, & occasionibus fere continuis nemo non videt. Alter ad usuras refertur, quas pariter adeo pervagatas esse liquet, ut iis solum concludantur limitibus, quibus humanum, ac civile finitur commercium. Docent nimirum, ex mutuo licite, honesteque percipi posse a mutantibus lucrum aliquod moderatum, quoties christianæ charitatis regula non obstat, nec Statuta municipalia Regionum vetant. Hi errores, & similes quam sint enormes, ex se patet. Sanius alii ex Protestantibus Doctoribus, uti Boeclerus, Fortschius asseruerunt, respiciendam, & consulendam esse identidem revelatæ Theologiæ doctrinam a Christianis Tractatoribus seu Ethices, seu Jurisprudentiæ.

traditum Dei verbum , sed per necessariam demonstrationem ex principiis revelatis , standum est hujusmodi demonstrationi , non attendendo ad id , quod ratio humana passionum nebulis obscæcata in contrarium suadeat. Propositio enim , quæ ex alia revelata necessario sequitur , irrefragabilis est auctoritatis.

Si autem quæstio moralis neque per expressum Dei verbum , neque per necessariam demonstrationem ex revelatis resolvi queat , tunc hi , quorum in Ecclesia est facultas docendi , & præcipiendi , sunt audiendi , simulque attendendum , quid super eam quæstionem definierint , cum hi ad divinam revelationem propius accedant , eosque Deus constituerit , ut genuinum Scripturæ , & Traditionis sensum exponant : ideo isti consulendi sunt , ubi manifesta non habetur revelatio. *Labia enim Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus.*

Ubi talis quæstio neque per revelationem expressam , neque per necessariam demonstrationem ex revelatis , neque per Superiorum Decreta solvi potest , consulendi sunt , qui antiquitate , doctrina , pietate sunt in Ecclesia excellentiores. Habent enim hi ab antiquitate , quod testes sint , ac custodes divinæ Traditionis : a doctrina , quod sint divinæ revelationis interpretes : a pietate , quod ab humanis affectibus in exponendis morum regulis , eorum que difficultatibus dissolvendis immunes extiterint. Quod si circa morales difficultates Patres Patribus adversantur ,

R. P. Antonine. Tom. IV.)((

sentur, Theologi insigniores alii alia tradant, celebriores Canonistæ diversa opinentur, tunc rationis est definire, "quid sit sequendum, quidve vitandum.*

Ex his omnibus concludere licet, quod Theologia moralis sit ea facultas nobilissima, atque utilissima, quæ tum rectæ rationis dictamina, tum revelatæ præsertim Religionis Decreta ad omnem morum informationem, atque ad ultimi finis beatissimi affecutionem pertinentia sinu suo complectitur, atque artificiosa methodo jam diu in Scholas laudabiliter inducta proponit, ac declarat, cunctas suas positiones, quoad fieri potest, firmando aut effatis S. Scripturæ, aut ecclesiasticæ Traditionis, & confessionis monumentis, aut Conciliorum, & SS. Pontificum canonibus, aut veterum Patrum, & subsequen-
 quentium Doctorum testimoniis, aut demum rationibus exinde deductis solida quadam argumentatione.

Recur-

* In rationis usu magna cautio adhibeatur, & quidem 1o. opus est, ut caveamus, ne rem secundum inclinationem pravorum nostrorum affectuum decidamus; quidquid enim placet, libenter amplectimur. 2do. Caveamus, ne a partium studiis, seu affectionibus abducamur. Ex hoc enim fit, ut quisque pro susceptis sive jure, sive injuriâ semel partibus veritatem stare pertinaciter tueatur, eaque omnia, quæ contra sentiunt aliarum partium Defensores, ut falsa

reiciat, & respuat. 3o. Medio, quantum fieri potest, inter laxiores, & rigidiores opiniones tramite incedamus. Etenim sicut sine culpa nec gravari potest dulce Christi jugum, ita nec via salutis amplior reddi potest, dum angusta in Evangelio designatur. 4o. Necessè est, ut in opinionum ambiguitate ei, quod propius revelationi accedere deprehendimus, ac parti, quæ magis legi favere videbitur, religiose adhareamus.

Recurrere ergo oportet ad locos istos theologicos, seu ad communes hos fontes, atque ex istis, quisquis est veri nominis Theologus, solet, ac debet probationes suorum Dogmatum elicere, *ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere, ad Tit. I.* Hunc recursum ad præfatos locos cum nonnulli recentioris ætatis Scriptores catholici negligerent, atque in practica hac facultate tantum humanis rationibus velificarentur, & Scriptorum opinamentis inhærerent, non tam scientiam, quæ vera Theologia moralis sit, tradiderunt, sed meras adduxerunt opiniones. Hinc iusto zelo excandescens Benedictus XIV. *in ep. encycl. 26. Jun. 1749.* graviter questus est *de luxuriantium ingeniorum licentia, ac de modo opinandi in rebus ad conscientiam pertinentibus, alieno omnino ab evangelica simplicitate, & Sanctorum Patrum doctrina.*

Profecto quam absonum, simulque periculosum sit res Theologicas pertractare, conscientiæ controversias examinare, forum Poligubernare, utendo potius ratione, vel auctoritate humana, quam sacra divinarum literarum, atque ecclesiasticorum Patrum oracula consulendo, sat emphatice declarat S. Bonaventura *Præfat. in confess. cum, inquit, secundum B. Gregorium de cura pastorali sit ars artium regimen animarum, & occultiora sunt vulnera cogitationum, quam viscerum: horrendum profecto est videre quosdam Sacerdotes nostri temporis, qui sacram Scripturam, in qua præfati regiminis ars sufficientissime*

traditur, & Jura canonica, & Scripta Doctorum, in quibus plenissime declaratur, vel per torporem legere negligunt, vel per ignorantiam nesciunt, & tamen cordis Medicos in audiendis confessionibus se profiteri impudenter non metuumt. Ad hæc verba glossam apponit P. Christophorus a S. Josepho Carmelit. *Discal. de reg. mor. p. 2. q. 2. a. 2.* Hæc S. Bonaventura, quæ ut Ecclesie lumen nobis ab ipsa Ecclesia proponitur. Si de solo sacerdote particulari sic loquitur, quid diceret de Scriptore, seu Doctore, qui pro animarum directione universaliter scribit, & docet sine aliquo recurſu ad doctrinam sacram, ut in plerisque Auctoribus patet. Est ergo methodus hæc infalutatis ferme Scripturis, Patribusque morum doctrinam exponendi modus omnino vitiosus, major tamen perniciēs, ac plane intoleranda versatur in eo, quod tum Scripturarum, tum Patrum testimonia fuerint quidem agnita, & producta sæpissime a moralibus Tractatoribus, sed subinde ad eos sensus contorta, qui vel ipsis magis aridebant, vel probati erant amicis, quibus non affectu, & obsequio solum, sed doctrina quoque gratificandi, atque indulgendi cura erat præcipua. Tales Theologi, ait Albertus de Albertis *Præl. ad tr. de orn. mul. n. 1. SS.* Scripturam, & Patres ludibrio, quam Religioni habere malunt, ne dicam, prode-re. Hæc vero carnis prudentia est ipsissima illa, quæ in animarum judicio ferendo personas hominum intuetur, ac pro panis buccella veritatem deserit: --- at enim hæc inimica Deo, & mors est Apostolo.

Notent sibi finguli Sacerdotes hanc gravissimam Clementis XIII. Rom. Pont. in *Ep. encycl. ad univers. Ep.* 14. Sept. 1758. adhortationem istis verbis conceptam: *Ad puros, sanctosque mores accedat oportet digna ecclesiastico homine ab iis percepta doctrina. - Sacrum utriusque foederis Codicem, Ecclesiae Traditiones, sanctorumque Patrum Scripta, velut fontes, adeant, unde pura, & incorrupta fidei, morumque doctrina profunditur.*

Ut autem moralis quisque Theologus haurire feliciter possit ex indicatis limpidissimis fontibus saniores morum regulas, quas Benedictus XIV. Clementis XIII. Praedecessor in *ep. encycl. sup. praepr. ad Jubil.* 26. Jun. 1749. vocat eas sententias, quibus magis suffragatur ratio, & auctoritas favet, omnino certa quadam methodo opus est, qua cogitationes, fermocinationes, atque exercitationes nostrae invicem rite disponantur ad assequendum hujusmodi finem. *

)((3

Præter

* Theologi scholastici in ordinanda, & tradenda Theologia morali usi sunt diversa methodo. Nonnulli casuum conscientiae *Summas* per ordinem Alphabeti scripserunt. Hæc methodus licet ad faciliorem rerum, aut materiarum inventionem apprime conducatur, incipientibus tamen Theologiae morali primam navare operam foret minus utilis: id enim nec scientiam

ullam pareret, & in varias partes distraheret animos.

Attendentes alii, quod decem Præcepta Decalogi sint prima veluti principia Theologiae morali, per ordinem ad ista illam distribuerunt. Fuerunt, qui simul de præceptis Decalogi, atque Ecclesiae scripserunt. Fuerunt, qui de his egerunt separatim.

Quidam considerantes, quod casus conscientiae, de quibus potissi-

Præter methodum vere theologicam præ oculis habendæ sunt legitimæ regulæ in Scripturis, Patribus, & Canonibus ecclesiasticis interpretandis, prout quædam *Dist. 29.* ex SS. Patribus adducuntur. *

Perpendere quoque debet Theologus moralis monitum Benedicti XIV. *de Synod. Dioces.* l. 12. c. 7. n. 12. *Episcopus hoc studiose curabit, ut in prædictis collationibus moralibus eorum Theologorum sententia vincat, qui media via inter rigorem, & laxitatem incedere norunt.* Idipsum jam olim monuit Joannes Gerfonius *in tract. Regul. moral. c. 1. Ambulandum est in virtutum doctrina via regia, ut nec strictius fiat Dei mandatum, nec latius, quam ipse mandavit.*

Nimi-

potissimum agit Theologia moralis, seu *Practica christiana* nihil aliud sunt, quam variaz factorum species, de quibus in foro conscientiaz Judex Sacerdos sententiam dicit, ut vel honesta adprobet, vel ut turpia condemnet, inde nunc sub titulo *Enchiridii*, nunc *Directorii*, nunc *Speculi*, nunc *Praxis*, nunc *Institutionis*, nunc *Instructionis* Sacerdotum, vel Confessariorum suas casuum conscientiaz *Summas* ediderunt.

Plures secuti sunt ordinem, quem D. Thomas in sua *Summa* 2. 2. & 3. p. tenuit. Egit is primum de ultimo hominis fine, qui est Deus: dein de

his, per quæ homo ad hunc finem pervenire, vel ab eo deviare potest: postmodum de regulis, & principiis tam intrinsecis, quam extrinsecis actuum humanorum, demum de Sacramentis, quibus homini conferuntur auxilia ad actiones rite informandas juxta regulas præscriptas. Hæc methodus tradendi Theologiam moralem cur cuidam displiceat, non video.

* Ibi c. 1. *Pleraque Capitula (Juris Canonici) ex causa, persona, ex loco, ex tempore, considerata sunt, quorum modi quia medullitus non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli intricando impin-*

Nimium rigorem, sicut nimiam laxitatem semper reiecerunt SS. Patres. Sic S. Ambrosius *serm. 2. in Psalm. 118.* scribit: *Sunt in nobis, qui habent timorem Dei, sed non secundum scientiam, statuentes duriora praecepta, quae non potest humana conditio sustinere. -- Timor in eo est, quia videntur sibi consulere disciplinae, opus virtutis exigere, sed inscitia in eo est, quia non compatiuntur naturae, non aestimant possibilitatem* S. Bonaventura *expos. in c. 3. Joann.* hæc habet: *Secundum Gregorium nullum omnipotenti Deo sacrificium tale est, quale zelus animarum: debet tamen Zelus esse regulatus recta scientia, ne contingat illud: æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam. Unde Bernardus, quo fervidior est zelus, eo magis scientia est necessaria. Dilectio, & cognitio sunt necessariorum cum zelo, illa, ne inflat: ista, ne erret. S. Isidorus il. 3. de sum. Bon. c. 41. aestimatio prava arrogantium Sacerdotum, per quam imitantur Sanctos rigore disciplinae, & sequi negligunt Charitatis affectione. Videri volunt rigida severitate, sed formam humilitatis præstare nequeunt, ut magis terribiles, quam mitis aspiciantur, superbi Doctores vulnerare potius, quam emendare noverunt, Salomone testante: in ore stulti*

impinguntur, cum ante judicant, quam intelligant, ante inculpant, quam iterando lecta perquirant. 2do. c. 2. Ex S. Gregorio M. Regula SS. Patrum pro tempore, loco, & persona, & negotio instante ne-

cessitate tradita sunt. 30. Can. 3. Ex S. Hieronymo: SS. Scripturae juxta diversitates locorum, temporum, & hominum, quibus scripta sunt, diversas & causas, & argumenta, & origines habent.

*ti virga superbiæ, quia increpando rigide faciunt,
 & compati humiliter nesciunt.*

Faxit Deus, ut in amicam concordiam cœuntes universi Theologi morales sapienter simul, & moderate sentiant juxta normam a SS. Patribus traditam, atque observent illud, quod eos S. Bonaventura monuit: *Nihil, quam quod institutum est, secundum divinam legem edoceant, nec addendo, nec auferendo, unicuique præcipiant secundum posse suum, non apponant gravia infirmis, sed infirmis benigni mitigent sarcinam.* Ecquidem non quantum volunt pro privato suo ingenio, aut affectu, sed quantum possunt rationabiliter nempe, ac prudenter, quippe ex Cœlestino I. Papa *in ep. ad Ep. Illir. Dominari nobis debent regulæ, non nos regulis dominari.*

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

© The Tiffen Company, 2007

A	1	2	3	4	5	6	M	8	9	10	11	12	13	14	15	B	17	18	19
		R	G	B			W	G		K				C	Y		M		